

УДК 378.016:355.5

© Костюшко І. А., 2024

<https://orcid.org/0000-0002-9454-3772>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.05>

І. А. Костюшко

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМАНДОТВОРЕННЯ КУРСАНТІВ-ДЕСАНТНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті досліджено методи формування навичок командотворення курсантів-десантників у процесі фізичної підготовки у вищих військових закладах освіти. Актуальність теми зумовлена сучасними вимогами до військовослужбовців, зокрема необхідністю ефективної командної взаємодії під час виконання бойових операцій та складних оперативних завдань. Фізична підготовка відіграє важливу роль не лише в розвитку фізичних здібностей курсантів, але й у формуванні навичок командної роботи, колективної відповідальності та стійкості в стресових ситуаціях. Мета дослідження полягає у характеристиці методів формування навичок командотворення курсантів-десантників на основі розробленої класифікації, що враховує специфіку занять з фізичної підготовки. У роботі використано комплекс методів: аналіз наукових джерел для вивчення підходів до командотворення; спостереження за заняттями з фізичної підготовки курсантів-десантників у вищих військових закладах освіти з метою виявлення реалізації різних методів формування командних навичок; контент-аналіз навчальних програм і матеріалів з фізичної підготовки для визначення використовуваних методів командотворення та їх відповідності сучасним вимогам. У ході дослідження встановлено, що інтегративні підходи до моделей командотворення є найбільш ефективними та адаптованими для підготовки курсантів-десантників. Розроблено класифікацію методів командотворення на основі методичного підходу: теоретичні методи (семінари, опрацювання літератури, презентації тощо), методи фізичної підготовки (фізичні тренування, спортивні ігри, тактичні ігри тощо), активні та інтерактивні методи (бесіди, дискусії, робота над помилками, метод експертних оцінок, рольові ігри, симуляції тощо), практичні методи (тренінги, майстер-класи, кейс-метод тощо). Результати дослідження підтверджують, що застосування розробленої класифікації методів командотворення сприяє підвищенню ефективності формування навичок командної роботи у курсантів-десантників на заняттях з фізичної підготовки.

Ключові слова: командотворення, навички командотворення, методи формування навичок, освітній процес, курсанти, курсанти-десантники, фізична підготовка.

Kostiushko I. A. Methods of forming team building skills of paratrooper cadets in physical training classes. The article investigates the methods of forming paratrooper cadets' team-building skills in physical training in higher military educational institutions. The topic's relevance is due to modern requirements for military personnel, particularly the need for effective teamwork during combat operations and complex operational tasks. Physical training plays an important role not only in the development of cadets' physical abilities but also in the formation of teamwork skills, collective responsibility, and resilience in stressful situations. The study aims to characterize the methods of forming team-building skills of paratrooper cadets based on the developed classification, which takes into account the specifics of physical training. The study used a set of methods: analysis of scientific sources to study existing approaches to team building; observation of physical training classes for paratrooper cadets in higher military educational institutions to identify the implementation of various methods of team building skills; content analysis of physical training curricula and materials to determine the methods of team building used and their compliance with modern requirements.

The study found that integrative approaches to team-building models are the most effective and adapted for training paratrooper cadets. A classification of team-building methods based on the methodological approach has been developed: theoretical methods (seminars, literature study, presentations, etc.), methods of physical training (physical training, sports games, tactical games, etc.), active and interactive methods (conversations, discussions, work on mistakes, the method of expert assessments, role-playing games, simulations, etc.), and practical methods (training, master classes, case method, etc.). These practical methods were instrumental in the study's findings. The results of the study confirm that the application of the developed classification of team-building methods contributes to the improvement of the effectiveness of teamwork skills development in paratroopers during physical training classes.

Keywords: team building, team building skills, methods of skills formation, educational process, cadets, paratroopers, physical training.

Вступ. У сучасних умовах ведення бойових дій та виконання складних оперативних завдань, здатність до ефективної командної взаємодії є ключовою навичкою для успішного виконання місій. Фізична підготовка, як невід'ємний складник військового вишколу, відіграє важливу роль не лише в розвитку фізичних навичок курсантів, але й у формуванні готовності до командної роботи, колективної відповідальності та стійкості в критичних ситуаціях.

Комплексний підхід до фізичної підготовки може стати ефективним інструментом формування командного духу, розвитку лідерських якостей, уміння швидко приймати ефективні рішення в нестабільних умовах. Навички командотворення є критичними для забезпечення успішної співпраці у військових підрозділах, особливо під час виконання тактичних і стратегічних операцій.

Формування навичок командотворення є важливим аспектом підготовки військовослужбовців, оскільки успішність їх професійної діяльності значною мірою залежать від злагодженої роботи підрозділу. Курсанти-десантники, які здобувають освіту у вищих військових закладах освіти, повинні оволодіти цими навичками на високому рівні для забезпечення ефективної діяльності військових підрозділів.

Вивчення методів формування навичок командотворення дозволяє виявити рівень професійної підготовки майбутніх офіцерів, а також удосконалювати навчальні програми і методичне забезпечення відповідно до актуальних вимог Збройних Сил України. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню готовності курсантів до реальних викликів військової служби та вдосконаленню системи військової освіти.

Актуальність дослідження визначається і зацікавленістю науковців до проблем формування професійно значущих і наскрізних навичок майбутніх офіцерів. Так, А. Боярська-Хоменко і Ю. Риндін розкрили вплив коучингових технологій на формування лідерських якостей майбутніх офіцерів розвідки у вищих військових закладах освіти. Науковці виявили, що ключовими факторами ефективного формування лідерських якостей через коучинг є індивідуалізація навчання, розвиток самосвідомості та саморефлексії. Коучинг сприяє поглибленню стратегічного та критичного мислення, формує здатність приймати зважені рішення в складних умовах, підвищує рівень комунікативних навичок і розвиває емоційний інтелект у майбутніх офіцерів (Boiarska-Khomenko, 2024).

І. Зелений аргументував винятково важливе значення неперервного професійного розвитку офіцерів для їхнього професійного зростання. Зокрема, автор наголошує на важливості розвитку компетентнісного підходу до професійної підготовки курсантів, удосконаленні навичок комунікації та командної взаємодії, формуванні військової етики, розвитку лідерських якостей (Zelenyi, 2023).

Н. Волинець і П. Волинець дослідили соціально-психологічні особливості командоутворення серед курсантів-прикордонників. Дослідники зазначають, що командоутворення, як неперервний процес, сприяє об'єднанню груп курсантів на початкових етапах орієнтації та інтеграції, забезпечуючи злагодженість підрозділу для успішного виконання поставлених перед ними завдань (Volynets, 2023).

Д. Пікус та А. Бондаренко визначили ключові компетентності інструкторів навчальних центрів, які мають найбільший вплив на підготовку офіцерів запасу для виконання розвідувальних операцій. Зокрема, автори називають такі: комунікативна компетентність, здатність до командної

взаємодії, вміння оперативно та обґрунтовано приймати рішення, а також адаптуватися і діяти в нових умовах та інші (Pikys, 2023).

Мета статті – схарактеризувати методи формування навичок командотворення курсантів-десантників на основі розробленої класифікації.

Методи дослідження. Для дослідження було використано комплекс методів, серед яких аналіз наукових джерел, проведення спостережень за заняттями з фізичної підготовки курсантів-десантників у вищих військових закладах освіти для виявлення результатів реалізації різних методів формування командних навичок. Також було використано контент-аналіз для вивчення навчальних програм і матеріалів з фізичної підготовки курсантів-десантників для виявлення використовуваних методів командотворення, а також їх відповідності сучасним вимогам і практикам.

Результати. У ході дослідження було встановлено, що інтегративні підходи до моделей командотворення є найбільш адаптованими та ефективними. Вони свідомо акцентують увагу на розвитку команди, міжособистісних комунікаціях та враховують індивідуальні особливості її членів (Gutsuliak, 2021). Також зазначимо, що О. Сакалюк розкрила сутність основних моделей командотворення, представлених у рамках трьох підходів: діяльнісно-орієнтованого, суб'єктно-орієнтованого та інтегративного. У науковій літературі також були спроби угруповання різних методів формування навичок командотворення. Так, Д. Ярмолук, Д. Хлуп'янець, І. Яблонська виокремили активний тимбілдинг, тимбілдинг-програми, інтелектуальний тимбілдингу, творчий тимбілдинг (Yarmoluk, 2020).

Проте зазначимо, що запропоновані підходи не розкривають специфіку формування навичок командотворення курсантів-десантників на заняттях з фізичної підготовки. Зважаючи на це, нами було розроблено класифікацію методів командотворення на основі методичного підходу, а саме:

- теоретичні методи: семінари, опрацювання літератури, презентації та ін.;
- методи фізичної підготовки: фізичні тренування, спортивні ігри, тактичні ігри та ін.;
- активні та інтерактивні методи: бесіди, дискусії, робота над помилками, метод експертних оцінок, обговорення, рольові ігри, симуляції та ін.;
- практичні методи: тренінги, майстер-класи, кейс метод та ін.

Використання теоретичних методів у формуванні навичок командотворення курсантів-десантників на заняттях з фізичної підготовки є важливим елементом, який забезпечує комплексний підхід до навчання.

Установлено, що ці методи сприяють розвитку глибокого розуміння командної роботи, а також дозволяють курсантам осмислити теоретичні основи, які вони можуть застосовувати на практиці під час виконання завдань у складі підрозділів.

Зазначимо, що під час проведення семінарів, які слугують платформою для активного обговорення теоретичних концепцій командотворення, курсанти мають можливість докладно вивчити ключові аспекти командної взаємодії, наприклад, принципи лідерства, ролі членів команди та механізми ефективної комунікації. Поруч з цим, опрацювання сучасної довідникової або науково-популярної літератури, вивчення інтернет-джерел дозволяє курсантам глибше усвідомити теоретичні основи командної роботи, ознайомитися з сучасними тенденціями та інноваційними підходами до розвитку командних навичок. Завдяки аналізу різних джерел інформації, курсанти здатні сформулювати власне уявлення про ефективні методи командотворення та їх значення в контексті військової служби.

У ході наукового пошуку було з'ясовано, що під час підготовки та представлення презентацій або стендових доповідей курсанти не лише закріплюють інформацію, але й розвивають навички публічного виступу і комунікації. Цей процес дозволяє їм використовувати набуті теоретичні знання, навчає структурувати інформацію та доносити її до аудиторії, формує впевненість у власних силах, що є важливим аспектом для майбутніх військових лідерів.

Варто наголосити, що використання методів фізичної підготовки, таких як фізичні тренування, спортивні та тактичні ігри, є достатньо ефективними і важливими для формування навичок командотворення курсантів-десантників саме на заняттях з фізичної культури (Yahodzinskyi, 2022). Ці методи не лише сприяють розвитку фізичних здібностей курсантів, але й формують у них навички, необхідні для успішної взаємодії у складі команди. Наприклад, фізичні тренування, як основний елемент підготовки, мають на меті розвиток витривалості, фізичної сили, спритності та координації. Проте, під час виконання фізичних вправ курсанти навчаються взаємодіяти один з одним, координувати свої дії, узгоджувати їх з діями колег, підтримувати інших. У результаті такої діяльності у курсантів формується почуття відповідальності за результат команди, розвиваються лідерські якості, ініціативність, стратегічне мислення (Prontenko, 2021).

У ході дослідження було виявлено, що спортивні ігри, командні змагання також створюють умови для розвитку навичок командотворення. Так, під час спостережень було встановлено, що у процесі гри курсанти навчаються діяти в умовах конкуренції, швидко приймати рішення, адаптувати свої дії до умов

невизначеності. Поруч з цим, загальновідомим фактом є те, що спортивні ігри вимагають чіткої комунікації між гравцями, що, у свою чергу, сприяє розвитку навичок взаємодії і співпраці. Крім того, успіх у спортивних змаганнях залежить від здатності команди працювати разом, що підкреслює важливість спільних зусиль для досягнення визначеної мети (Kostiushko, 2023).

Особливим методом формування навичок командотворення курсантів вищих військових закладів освіти визначено тактичні ігри, що імітують реальні ситуації, з якими військовослужбовці можуть стикатися під час виконання бойових операцій. Участь у таких іграх дозволяє курсантам практикувати стратегічне мислення, планування і реалізацію тактичних маневрів. Командна робота в умовах симульованої бойової обстановки змушує курсантів працювати разом, розподіляти ролі та обов'язки, що є критично важливим для успішного виконання місії.

Використання активних та інтерактивних методів сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, здатності до співпраці та прийняття рішень у складі команди. Зокрема, бесіди і дискусії дозволяють курсантам активно обмінюватися думками, ставити запитання і висловлювати свої ідеї. Під час обговорення конкретних ситуацій, що виникають у процесі фізичної підготовки, курсанти мають можливість аналізувати свої дії та дії своїх колег по команді. Це формує вміння слухати, враховувати різні точки зору, приймати колективні рішення, створює атмосферу довіри і підтримки, що є необхідним для ефективної роботи в команді.

Зазначимо, що ефективним є метод роботи над помилками, коли курсанти-десантники мають провести ретельний аналіз виконаних завдань, власних дій і дій команди. Проте, цей метод є достатньо складним для сприйняття, адже не всі курсанти володіють навичками рефлексії і саморефлексії, тому роль викладача у цьому процесі є визначальною, особливо на початкових етапах формування навичок командотворення. Аналіз власних помилок і помилок команди, а також пошук шляхів їх уникнення у подальшому, формують культуру відкритості та взаємодії, навчають виважено реагувати на невдачі, адекватно сприймати справедливую критику, що є критично важливим у військовій сфері.

Окрему увагу варто приділити такому інтерактивному методу як метод експертних оцінок, що дозволяє курсантам-десантникам отримати цінну інформацію від досвідчених фахівців, які можуть поділитися своїми знаннями та практичним досвідом. Зустрічі з експертами сприяють формуванню у курсантів-десантників розуміння важливості роботи в команді, а також розвитку вміння ставити запитання і аналізувати отриману інформацію.

Рольові ігри та симуляції є ще одним ефективним інтерактивним методом, що дозволяє курсантам відтворити ситуації, з якими вони можуть зіткнутися в реальному житті, брати на себе різні ролі, що дозволяє їм спробувати себе в незвичних ситуаціях і зрозуміти, як їхні дії впливають на роботу команду. Такий підхід сприяє розвитку навичок співпраці, стратегічного планування і комунікації, а також формує впевненість у власних силах. Симуляції, у свою чергу, створюють умови, максимально наближені до реальних бойових або тренувальних ситуацій, що дозволяє курсантам відпрацьовувати навички командної роботи, швидкого прийняття рішень та управління стресом, адаптувати свої дії до різних умов професійної діяльності.

Окремої уваги потребує використання практичних методів, що дозволяють не лише отримувати теоретичні знання, але й активно відпрацьовувати їх у практичних умовах. Тренінг, як один із основних практичних методів формування навичок командотворення, спрямований на розвиток комунікативних навичок, лідерства, управління конфліктами, єдності команди тощо. Одним із найбільш ефективних прикладів є тренінги з управління стресом у бойових ситуаціях, що передбачають моделювання стресових умов, в яких курсанти мають працювати у команді для досягнення спільної мети.

Наприклад, під час проведення тренінгу, курсанти можуть бути розділені на групи та отримати завдання пройти спеціально підготовлену лінію перешкод в умовах обмеженого часу та постійного тиску з боку інструкторів. Це допомагає курсантам навчитися підтримувати ефективну комунікацію, розподіляти ролі та координувати дії в умовах стресу. Також варто зазначити важливість тренінгів, спрямованих на поліпшення комунікативних навичок курсантів. Наприклад, під час тренінгу з ефективного спілкування курсантам можуть бути запропоновані різні сценарії, де вони повинні взаємодіяти між собою, вирішуючи конфлікти чи обговорюючи стратегічні питання, зокрема через симуляцію переговорів з іншими підрозділами або з цивільними особами.

Установлено, що майстер-класи є ще одним важливим елементом практичного навчання, коли курсанти отримують можливість працювати під керівництвом досвідчених інструкторів або фахівців, що демонструють специфічні техніки, методи чи стратегії, пов'язані з командною роботою. Наприклад, майстер-клас з проведення фізичних тренувань може містити елементи тактичного управління, координації дій у групі та швидкого реагування, що стимулює курсантів до активної участі та експериментування.

Кейс-метод передбачає аналіз реальних або змодельованих ситуацій, що вимагають колективного розв'язання проблеми, коли курсантам пропонуються різноманітні сценарії, пов'язані з військовими операціями або елементами

фізичної підготовки, що дозволяє їм у командному форматі обговорити, проаналізувати та виробити стратегії дій. У рамках кейс-методу курсанти розвивають навички критичного мислення, вміння працювати в умовах невизначеності та приймати зважені рішення, що є необхідними для успішного виконання завдань у бойових умовах.

Обговорення. Результати проведеного дослідження розширили отримані іншими науковцями висновки. Так, у дослідженні А. Боярської-Хоменко і Ю. Риндіна акцентується увага на впливі коучингових технологій на формування лідерських якостей майбутніх офіцерів. Проте, дане дослідження розкриває специфічні методи, що безпосередньо застосовуються в процесі фізичної підготовки. У своєму дослідженні ми розкрили ще один з аспектів неперервного професійного розвитку офіцерів та компетентнісного підходу до їх підготовки, а саме командотворення, що розширило наукові результати, отримані І. Зеленим.

Зазначимо, що проведене дослідження розширює висновки, отримані Н. Волинець і П. Волинець, що підкреслює значення командної роботи, важливість командного духу. Д. Пікус і А. Бондаренко вказують на ключові компетентності інструкторів, що впливають на підготовку офіцерів запасу, наголошують на комунікативній компетентності та здатності до командної взаємодії. Запропоноване дослідження доповнює ці результати, вказуючи на важливість використання практичних методів у фізичній підготовці для досягнення поставлених цілей.

Висновки. У ході дослідження було встановлено, що інтегративні підходи до командотворення є найбільш ефективними для розвитку командних навичок. Запропонована нами класифікація методів командотворення на основі методичного підходу охоплює теоретичні, методи фізичної підготовки, активні та інтерактивні, практичні методи, кожен з яких відіграє важливу роль у формуванні навичок командної взаємодії курсантів-десантників.

Теоретичні методи забезпечують глибоке розуміння основ командної роботи, а методи фізичної підготовки, активні та інтерактивні методи, такі як фізичні тренування, рольові ігри та симуляції, дозволяють відпрацювати ці навички в реальних і наближених до бойових умовах. Використання практичних методів, зокрема тренінгів та кейс-методів, сприяє розвитку лідерства, комунікативних навичок та вмінню працювати у стресових ситуаціях, що є необхідним для успіху майбутніх офіцерів.

ЛІТЕРАТУРА:

Sakalyuk O. Models of team building in the personnel management system. Актуальні проблеми державного управління, 2021. Вип. 2 (83). С. 136-140. DOI: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa2832021237292>

- Боярська-Хоменко А. В., Риндін Ю. І. Роль коучингу у формуванні військового лідерства майбутніх офіцерів розвідки. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2024. № 56. С. 22-36. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.56.02>
- Волинець Н. В., Волинець П. П. Соціально-психологічні особливості командоутворення в навчальних групах курсантів-прикордонників. *Габітус*, 2023. Вип. 47. С. 164-170. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.47.29>
- Гуцуляк Н. П., Синиченко А. В. Сучасні технології командотворення: формування «суперкоманд» для підвищення ефективності персоналу в період невизначеності. *Економіка та суспільство*, 2021. Вип. 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-88>
- Зелений І. І. Ключові компоненти неперервного професійного зростання офіцерів. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2023. № 55. С. 52-62 DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.05>
- Костюшко І. А. Стратегії командотворення у процесі навчання курсантів-десантників. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2023. № 55. С. 87-96 DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.08>
- Пікус Д., Бондаренко А. Компетентнісний підхід до підготовки інструкторів навчальних центрів Збройних Сил України в умовах воєнного стану. *Військова освіта*, 2023. № 2 (48). С. 212-220. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2023-02/212-220>
- Пронтенко В. В., Федченко О. С., Корнійчук Ю. М., Крук О. М., Запорожанов О. М., Сіваков В. П., Костюшко І. А., Плющакова О. В. Формування фізичної готовності курсантів до професійної діяльності у процесі спеціальної фізичної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2021. Вип. 6 (137). С. 92-96. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).22)
- Ягодзінський В. П., Діуца І. В., Ворок С. С., Барковський Д. О., Іванов С. В., Слівінський Я.С., Родіонов М. О., Стасюк В. М., Ареф'єва Л. П., Плющакова О. В. Взаємозв'язок між показниками фізичної та бойової підготовки у курсантів-десантників. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. Вип. 12 (158). С. 165-168. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.12(158).36
- Ярмолюк Д. І., Хлуп'янець Д. І., Яблонська І. В. Тімбілдинг як один із ефективних методів управління персоналом. *Економіка та управління підприємствами*, 2020. Вип. 3(20). С. 152-156. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-3-27>

REFERENCES:

- Boiarska-Khomenko, A.V. & Ryndin, Yu. I. (2024). Rol kouchynhu u formuvanni viiskovoho liderstva maibutnix ofitseriv rozvidky [The role of coaching in the formation of military leadership of future intelligence officers]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. 56. 22-36. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.56.02> [in Ukrainian].
- Hutsuliak, N. P. & Synychenko, A.V. (2021). Suchasni tekhnolohii komandotvorennia: formuvannia «superkomand» dlia pidvyshchennia efektyvnosti personalu v period nevyznachenosti [Modern team building technologies: formation of 'superteams' to increase staff efficiency in times of uncertainty]. *Ekonomika ta suspilno*. 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-88> [in Ukrainian].
- Kostiushko, I. A. (2023). Stratehii komandotvorennia u protsesi navchannia kursantiv-desantnykiv [Strategies of team building in the process of training of paratrooper cadets]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. 55. 87-96 DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.08> [in Ukrainian].
- Pikus, D. & Bondarenko, A. (2023). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky instruktoriv navchalnykh tsestriv Zbroinykh Syl Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Competency

approach to the training of instructors of training centers of the Armed Forces of Ukraine under martial law]. *Viiskova osvita*, 2 (48), 212-220. DOI: 10.33099/2617-1775/2023-02/212-220. [in Ukrainian].

- Prontenko, V. V., Fedchenko, O. S., Korniiichuk, Yu. M., Kruk, O. M., Zaporozhanov, O. M., Sivakov, V. P., Kostiusko, I. A. & Pliushchakova, O. V. (2021). Formuvannia fizychnoi hotovnosti kursantiv do profesiinoi diialnosti u protsesi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Formation of physical readiness cadets to professional activities in the process of special physical training]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 6(137), 92-96. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).22) [in Ukrainian].
- Sakalyuk, O. (2021). Models of team building in the personnel management system. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. 2 (83). 136-140. DOI: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa2832021237292> [in Ukrainian].
- Volynets, N. V. & Volynets P. P. (2023). Sotsialno-psykhologichni osoblyvosti komandoutvorennia v navchalnykh hrupakh kursantiv-prykordonnykiv [Socio-psychological features of team formation in training groups of border guard cadets.]. *Habitus*, 47, 164-170. DOI 10.32782/2663-5208.2023.47.29 [in Ukrainian].
- Yahodzynskyi, V. P., Diutsa, I. V., Vorok, S. S., Barkovskyi, D. O., Ivanov, S. V., Slivynskyi, Ya.S., Rodionov, M. O., Stasiuk, V. M., Arefieva, L. P. & Pliushchakova, O. V. (2022). Vzaiemozviazok mizh pokaznykamy fizychnoi ta boiovoi pidhotovky u kursantiv-desantnykiv [The relationship between indicators of physical and combat training in paratrooper cadets]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. Kyiv, 12 (158), 165-168. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.12(158).36 [in Ukrainian].
- Yarmoliuk, D.I., Khlupianets, D.I., Yablonska, I.V. (2020). Timbilydnh yak odyn iz efektyvnykh metodiv upravlinnia personalom [Team building as one of the effective methods of personnel management]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*. 3(20). 152-156. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-3-27> [in Ukrainian].
- Zelenyi, I.I. (2023). Kliuchovi komponenty neperervnoho profesiinoho zrostantia ofitseriv [Key components of continuous professional development of officers. Theory and methodology of education and upbringing]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. № 55. S. 52-62 DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.05> [in Ukrainian].
-

Інформація про автора:

Костюшко Ігор Анатолійович: ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9454-3772>;
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військова академія (м. Одеса). Фонтанська дорога, 10, Одеса, 65009
e-mail: tofp@ukr.net

Information about the author:

Kostiushko Ihor Anatoliiovych: ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9454-3772>;
Senior teacher of the department of physical education, special physical training and sports, Odesa Military Academy
Fontanska road, 10, Odesa, 65009
e-mail: tofp@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Костюшко І.А. Методи формування навичок командотворення курсантів-десантників на заняттях з фізичної підготовки. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2024. № 57. С. 58-67.

DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.05>

Дата надходження статті до редакції: 12.09.2024

Стаття прийнята до друку: 24.09.2024